

Creșterea și ciclicitatea economică

Andrei BLANOVSCI,
doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The present article examines the conceptual approaches regarding the definition of the economic growth and cyclicity, its types and ways of economic growth, the content and the phases of the economic cycle and the peculiarities of the economic crisis in the Republic of Moldova.

Abordări conceptuale. Teoria creșterii economice își are începuturile în secolul al XVIII-lea. Operele „*Tabloul economic*” (1759) și „*Analiza tabloului economic*” (1766) elaborate de fondatorul doctrinei economice fiziocrate **Francois Quesnay** (1694-1776) constituie investigații geniale în acest domeniu. Dar, aceasta devine o concepție încheată odată cu declanșarea crizei economice mondiale din 1929-1931, care a evidențiat interdependențele complexe și dinamice între agenții vieții economice nu numai la nivelul întreprinderilor, ci și la nivelul economiei naționale în ansamblu.

Primul care a cercetat cu prioritate fenomenele și procesele economice la nivelul economiei naționale a fost fondatorul doctrinei dirijismului economic **John M. Keynes** (1883-1946). El a elaborat în lucrarea sa „*Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii și a banilor*” (1936) cunoscuta teorie cu privire la egalitatea dintre venitul național (y) și mărimea dintre consum (c) și investiții (i), precum și modelul agregat corespunzător: $y = c + i$.

Teoria keynesiană și modelul agregat elaborat s-au fundamentat pe o concepție statică. Mutațiile survenite ulterior au determinat abordarea proceselor economice în dinamica lor, generând, astfel, teoria și modelele creșterii economice.

Printre economiștii cu preocupări deosebite în acest domeniu pot fi enumerați **B. Harrod** și **W. A. Lewis** în Anglia; **E. Domar**, **S. Kuznets** și **P. Samuelson** în S.U.A.; **M. A. Al-lais** și **Fr. Pecroux** în Franța ș. a.

Problemele creșterii economice au polarizat

preocupările economiștilor, constituindu-se diferite viziuni cu privire la creșterea economică. Astfel, în abordarea lui S. Kuznets, creșterea economică a unei țări „reprezintă sporirea capacității sale de a furniza în măsură tot mai mare diferite bunuri economice, această capacitate fiind bazată pe tehnologii avansate, precum și pe adaptările instituționale pe care le necesită.” H. W. Arndt consideră că „prin creșterea economică vom înțelege creșterea venitului național ca medie sau pe locuitor.”

În concepția economistului francez Fr. Pecroux, „creșterea economică este sporirea dimensiunii unei unități, cel mai adesea unei țări, exprimată în produsul total brut obținut în decursul unei perioade de timp.” După părerea sa însă numai sporul cantitativ pe termen lung constituie creșterea economică, cel pe termen scurt constituind o expansiune.

Sintetizând multiplele puncte de vedere cu privire la conținutul creșterii economice, aceasta poate fi definită ca un *proces de sporire continuă a cantităților de bunuri materiale și servicii create la nivel de întreprindere, ramură, economie națională sau economie mondială, exprimate prin volumul produsului intern brut (PIB) ca medie sau pe cap de locuitor.*

Tipurile și factorii creșterii economice. Creșterea economică poate fi de mai multe tipuri (genuri) și anume:

- creșterea economică pozitivă;
- creșterea economică negativă;
- creșterea economică nulă.

Creșterea economică pozitivă are loc

atunci, când cantitatea de bunuri materiale și servicii sporește atât ca volum total, cât și pe cap de locuitor.

Creșterea economică negativă se exprimă prin reducerea cantității de bunuri materiale și servicii atât ca volum total, cât și pe cap de locuitor.

Creșterea economică nulă („zero”) are loc în cazul în care produsul intern brut (PIB) nu sporește nici ca volum total, nici pe cap de locuitor.

În viața reală se mai întâlnește și *creșterea economică nominală*, ce are loc atunci, când sporește doar mărimea valorică a PIB-ului, fără o creștere a acestuia în expresie material-naturală. Acest tip de creștere economică se datorează majorării prețurilor și remitențelor emigranților plecați la muncă peste hotare (este caracteristic pentru Republica Moldova, unde circa 30% din PIB revin remitențelor).

Fiecare tip de creștere economică este „alimentat” de un șir întreg de factori. Printre acești factori principali putem enumera:

- a) volumul forței de muncă;
- b) bogățiile naturale;
- c) mărimea capitalului fix și circulant;
- d) rata investițiilor;
- e) volumul de cunoștințe obținute;
- f) organizarea producției și a muncii;
- g) progresul tehnico-științific;
- h) capacitatea de absorbție a pieței interne;
- i) schimburile economice internaționale;
- j) stocul de informație ș. a.

Factorii creșterii economice pot fi grupați după mai multe criterii. După modul de influențare a creșterii economice, aceștia se împart în *factori direcți* și *factori indirecti*.

Factorii cu o acțiune directă asupra creșterii economice sunt:

- a) forța de muncă;
- b) resursele naturale;
- c) mijloacele de producție fixe și circulante;
- d) progresul tehnic;
- e) resursele informaționale.

Factorii care au o acțiune indirectă, adică mijlocită, asupra creșterii economice sunt mai numeroși, cei mai importanți dintre aceștia fiind:

- a) cererea globală (agregată);
- b) mărimea economiilor și investițiilor;
- c) rata dobânzii;
- d) capacitatea de absorbție a pieței interne;
- e) schimburile economice internaționale;
- f) raporturile statului cu economia;
- g) climatul investițional ș. a.

Căile de creștere economică. Teoria și practica economică cunosc două căi de creștere economică:

- a) creșterea economică *extensivă*;
- b) creșterea economică *intensivă*.

La baza acestei tipologii se află modul în care factorii direcți și indirecti contribuie la realizarea creșterii economice.

Calea extensivă de creștere economică are loc în condițiile în care sporul de producție se obține pe baza folosirii unui volum suplimentar de forță de muncă, de mașini, de materie primă, de terenuri agricole etc.

Calea intensivă de creștere economică presupune mărirea sporului de producție pe baza utilizării mai eficiente a factorilor de producție existenți, a implementării noilor mașini și tehnologii, perfecționării profesionale a forței de muncă și, ca urmare, a creșterii productivității muncii. Rezultatul căii intensive de creștere economică este nu doar obținerea unui spor de bunuri materiale sau servicii, ci și îmbunătățirea calității acestora.

Creșterea economică extensivă este caracteristică, în principal, țărilor slab dezvoltate, pe când cea intensivă este proprie, mai cu seamă, țărilor industrial avansate, capabile să aplice în activitatea economică ultimele realizări ale progresului tehnico-științific.

Evoluția activității economice nu cunoaște cazuri în care o cale sau alta de creștere economică să fi fost aplicată în mod ideal. Are loc, de obicei, o îmbinare a elementelor extensive cu cele intensive. La etapa contemporană, pentru majoritatea economiilor naționale este caracteristic, în viziunea noastră, un proces mixt de creștere economică.

Măsurarea creșterii economice. Creșterea economică se măsoară, în principal, cu ajutorul indicatorilor macroeconomici. De regulă, cel mai des utilizat este produsul intern brut calculat pe ansamblul economiei naționale, precum și pe cap de locuitor.

Măsurarea se face prin compararea mărimii PIB-ului la începutul și la sfârșitul anului calendaristic. Astfel, se determină rata anuală de creștere economică.

$$\text{Rata creșterii economice} = (PIB_1 - PIB_2) / PIB_2 \times 100\% = (20 - 19) / 19 \times 100\% = 1,9\%.$$

Unde, de exemplu:

PIB_1 – produsul intern brut în anul 2010 = 19 mlrd. lei;

PIB_2 – produsul intern brut în anul 2011 = 20 mlrd. lei.

$$\text{Rata creșterii economice} = 1,9\%.$$

Ca atare, rata creșterii economice trebuie calculată în prețuri comparabile, fapt care elimină influența exercitată de inflație asupra mărimii valorice a PIB-ului.

Ciclicitatea creșterii economice. Creșterea economică are un caracter neliniar, neuniform. Aceasta se datorează faptului că fiecare dintre factorii creșterii economice are un timp istoric specific de reproducție și utilizare eficientă a factorilor de producție. Împrejurările extraeconomice (calamitățile naturale, conflictele diverse, războaiele ș. a.) acționează în mod diferit asupra creșterii economice – de la o perioadă la alta și deci asupra rezultatelor activității economice în ansamblu. Nu trebuie scăpate din vedere nici influențele, diferite ca sens și ca intensitate, pe care factorii economici externi le au asupra evoluției oricărei economii naționale.

De aceea, creșterea economică, după cum s-a menționat, nu este neliniară și neuniformă în timp și de la o țară la alta. Mai mult, periodic, economiile naționale în ansamblu sau unele ramuri cunosc stări de expansiune urmate, apoi, de perioade de descreștere și stagnare. Unele evoluții și modificări sunt întâmplătoare, altele se reproduc într-o manieră regulată, se încadrează într-o mișcare ciclică. Astfel, ciclicitatea poate fi definită ca *expresia unei forme specifice de evoluție a fenomenelor și proceselor economice, capacitatea acestora de a se manifesta periodic prin succesiunea fazelor de progres și expansiune cu cele de regres și recesiune*.

În caracterizarea ciclicității ca formă de mișcare a reproducției și creșterii economice trebuie avute în vedere două aspecte:

1. Succesiunea și repetabilitatea în timp a unor stări ale economiei, cum ar fi: perfor-

manțele tehnice și tehnologice, ritmurile de creștere a venitului național, a producției industriale și agricole, gradul de ocupare a forței de muncă, dinamica nivelului de trai al populației ș. a. Aceste stări au anumite caracteristici și înregistrează schimbări semnificative de la o perioadă la alta și de la o țară la alta.

2. În ansamblul lor, schimbările menționate pregătesc premisele care conduc la schimbări calitative în condițiile creșterii economice.

După caracterul desfășurării lor, se disting trei tipuri de schimbări sau fluctuații economice:

- a) sezoniere;
- b) întâmplătoare (sau accidentale);
- c) ciclice.

Fluctuațiile sezoniere, determinate de factori naturali sau sociali (tradiții, obiceiuri ș. a.), se derulează pe parcursul unui an calendaristic. Acest tip de fluctuații este propriu, îndeosebi, unor asemenea domenii de activitate, cum ar fi agricultura, construcțiile, turismul. Vara, parțial toamna și primăvara, activitatea în aceste ramuri este deosebit de intensă, pe când iarna aceasta poate înceta cu totul. Un alt exemplu: în ajunul sărbătorilor de iarnă oamenii fac diverse cumpărături. Apoi urmează o perioadă când sunt solicitate doar produsele alimentare.

Fluctuațiile întâmplătoare (accidentale) sunt provocate de fenomene neașteptate cum ar fi cataclismele naturale, războaiele ș. a.

Fluctuațiile ciclice reprezintă schimbări la nivelul activității economice care apar independent de celelalte tipuri de fluctuații menționate. Acestea sunt cauzate, de regulă, de factori care își au sorginea în interiorul economiei însăși. Fluctuațiile ciclice se deosebesc de celelalte fluctuații prin faptul că nu pot fi încadrate în termeni fixați. În același timp, fluctuațiile ciclice se deosebesc de cele întâmplătoare prin faptul că sunt *repetabile*. Fluctuațiile ciclice sunt fluctuații ale activității economice în ansamblu, caracterizate prin creșterea cumulativă a producției, a veniturilor, prin evoluția ocupării și folosirii forței de muncă și a altor factori rezultativi, urmată de stagnările sau descreșterea cumulativă a acestora.

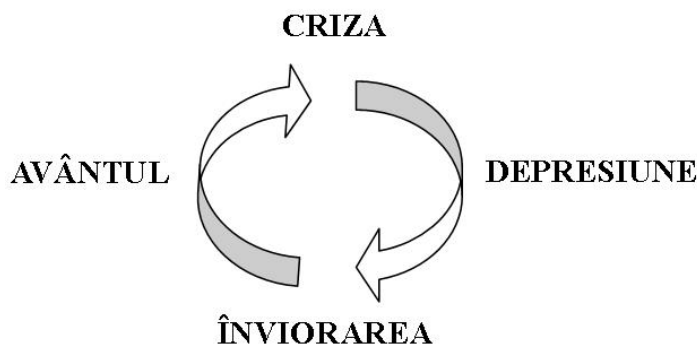
Fluctuațiile ciclice pot fi examinate (măsurate) cu ajutorul unui instrument care exprimă însăși esența acestor fluctuații, numit *ciclu economic*.

Ciclu economic și fazele lui. Ciclu economic reprezintă forma de mișcare a economiei caracterizată printr-un ansamblu de fenomene și procese organizate în patru faze:

timp de la începutul unei crize până la începutul altei crize, cuprinzând fazele menționate mai sus.

Schematic, ciclul economic poate fi prezentat sub forma următoarei spirale:

Criza reprezintă faza de cotitură a ciclului economic. Aceasta urmează după punctul maxim de creștere și se exprimă prin reduce-

1. Criza.
2. Depresiunea.
3. Înviorarea.
4. Avântul.

În cadrul ciclului economic este cuprinsă succesiunea în timp și schimbarea periodică a condițiilor și rezultatelor reproducției și creșterii economice.

Pe baza analizei datelor statistice, specialiștii în domeniu au identificat mai multe tipuri de cicluri economice, care se suprapun și se interpătrund. După durata acestora, ciclurile economice se împart în trei categorii:

a) cicluri lungi, de 50-60 de ani, numite *seculare* sau *Kondratiev* (de la numele economistului rus care le-a studiat pentru prima dată);

b) cicluri pe termen mediu, 10-12 ani, numite *decenale* sau *Juglar* (de la numele economistului francez **Clement Juglar**, care le-a cercetat în mod special);

c) cicluri scurte, cu o durată de 3-5 ani, numite *conjuncturale* sau *Kietchen* (de la numele economistului american care le-a observat și caracterizat pentru întâia dată).

Fiecărui ciclu economic îi sunt caracteristice anumite trăsături specifice. În continuare, vom examina mai detaliat **ciclu economic decenal**.

În cea mai largă accepțiune ciclu economic decenal este definit ca fiind perioada de

rea producției, creșterea galopantă a prețurilor, devalorizarea monedei naționale, încetarea funcționării numeroaselor întreprinderi, creșterii șomajului și inflației. Băncile restrâng creditul acordat întreprinderilor industriale și celor comerciale, se reduce volumul investițiilor și nivelul de trai al populației cu venituri fixe. În cele mai dese cazuri perioada de criză durează 3-4 ani.

Depresiunea constituie faza ciclului economic care urmează după criză și se caracterizează prin stagnarea activității economice. Procesul de producție bate pasul pe loc sau chiar scade, șomajul crește, întreprinderile mai slabe falimentează, creditul rămâne restrictiv, are loc o reducere a ratei profitului și a nivelului de trai. Durata acestei faze este de 2-3 ani și diferă de la o țară la alta.

Înviorarea este faza în care, pe baza restructurării capacităților de producție, implementării tehnologiilor performante, atragerii șomerilor în câmpul muncii, majorării volumului de investiții autohtone și străine, are loc reluarea procesului reproducției largite, creșterii veniturilor populației și a întreprinderilor. Înviorarea cuprinde un interval de 2-3 ani.

Avântul se caracterizează prin creșterea substanțială a producției și a veniturilor, sporirea volumului investițiilor capitale, gradului de ocupare a forței de muncă, creșterea nivelului de trai al populației etc. În această fază

se realizează aspirațiile de progres ale individului și societății în ansamblu. În partea finală a fazei de avânt apar fenomene ce inversează conjunctura economică, se creează premise pentru izbucnirea unei noi crize economice, pentru începutul unui nou ciclu economic. Durata avântului depinde de diverse condiții și durează o perioadă de 5-6 ani.

Trecerea de la o fază a ciclului economic la alta are loc de la sine, fără intervenții din exterior. Premisele trecerii la faza următoare se acumulează în cadrul fazei precedente. Oricum, această trecere de la o fază la alta are o influență pozitivă asupra dezvoltării economice care, în pofida fluctuațiilor ciclice, își menține o tendință de avansare.

Particularitățile ciclului economic în Republica Moldova. Au trecut 22 de ani de la proclamarea independenței și suveranității Republicii Moldova, perioadă de timp care coincide cu două cicluri economice decenale. Pe parcursul acestor ani, țara noastră n-a depășit însă nici măcar faza de criză a unui din asemenea cicluri. Oare de cât timp va fi nevoie pentru ca ea să treacă și prin celelalte faze? Întrebarea rămâne fără răspuns. Un lucru este clar: criza din Republica Moldova nu este doar una economică, ci o criză generală, atotcuprinzătoare care include criza politică, criza economică, criza socială, criza demografică, criza spirituală ș. a.

Criza politică se manifestă prin instabilitatea funcționării Președinției, Parlamentului, Guvernului și altor instituții statale; prin divergențele pronunțate între partidele de guvernare și opoziție; prin intensificarea îndepărtării între puterea politică și cetățeni. Politicienii trăiesc cu interesele lor de grup, iar cetățenii – cu grijile și nevoile lor cotidiene. Mai mult, această criză, cu efecte negative în lanț, diminuează considerabil încrederea populației în instituțiile statului.

Criza economică se caracterizează prin ruina bazei tehnico-materiale de producție care are un impact extrem de negativ asupra activității economice în toate ramurile economiei naționale. În Republica Moldova a dispărut, practic, industria producătoare de mașini și aparate de producție, industria ușoară. Cu capacități reduse activează întreprinderile din industria prelucrătoare și cea alimentară. O si-

tuație asemănătoare se înregistrează și în sfera construcțiilor și altor domenii de activitate economică.

Continuă declinul în sectorul agrar. În ultimii 22 de ani suprafețele însămânțate cu culturi agricole în gospodăriile de toate categoriile s-au redus cu 253 mii ha; producția cerealelor și leguminoaselor – cu 1 650 mii tone; roada medie la hectar a grâului de toamnă – cu 17 chintale; a porumbului pentru boabe – de 1,4 ori; a florii-soarelui – de 1,5 ori; a sfeclei de zahăr – de 1,7 ori; a strugurilor – de 1,9 ori; a fructelor – de 3 ori. Peste 200 mii ha de pământ arabil este neprelucrat. În sectorul zootehnic numărul bovinelor s-a micșorat de 4,4 ori, inclusiv al vacilor mulgătoare – de 2,4 ori. În prezent, la 4-5 gospodării din mediul rural revine doar o vacă mulgătoare.

Aceste și multe alte fenomene și procese negative reflectă nivelul insuficient de guvernare a economiei naționale, de organizare a producției și a muncii. În prezent, este greu de precizat numărul lucrătorilor ocupați în sfera producției bunurilor materiale. Se creează impresia că partea majoritară a populației ocupate este implicată într-o interminabilă „horă” de conferințe, simpozioane, mese rotunde, seminare, întâlniri și petreceri pompoase a numeroșilor emisari din instituțiile Uniunii Europene ș. a.

Numeroase sunt și persoanele încadrate în elaborarea diverselor concepții, strategii, programe, proiecte ș. a., care, după finalizare, neavând suport financiar, rămân neimplementate, devenind, astfel, doar pradă pentru șobolani.

Toate aceste activități au loc în situația reducerii de la an la an a volumului fizic de bunuri materiale. Datele statistice atestă că ponderea bunurilor materiale în structura PIB-ului Republicii Moldova s-a redus de la 41,7%, în anul 2000, la 25,2%, în 2010, sau cu 16,5 puncte procentuale. În același an, produsul intern brut pe cap de locuitor a constituit doar 1 650 dolari americani, pe când în Republica Belarus – 3 900, Ucraina – 2 500, Polonia – 8 970, Republica Cehă – 13 900, Finlanda – 39 870, Lituania – 9 400, Elveția – 53 280, Olanda – 72 100 ș. a. m. d.

Comparând cifrele menționate, se poate răspunde la întrebarea de ce Republica Mol-

dova a devenit una dintre cele mai sărace țări din Europa.

Criza socială se manifestă, înainte de toate, prin adâncirea diferențierii între veniturile diferitelor categorii de populație, salariile mizerabile ale lucrătorilor din sfera bugetară, reducerea continuă a nivelului de trai al majorității populației și aprofundarea sărăciei. Astfel, *consumul mediu anual pe cap de locuitor al cărnii și produselor din carne s-a redus de la 58 kg, în anul 1990, la 30 kg, în 2010, sau cu 28 de kg; laptei și produselor lactate, corespunzător, de la 303 kg, în 1990, la 169 în 2010 sau cu 134 kg; ouălor – de la 203 bucăți la 141 sau cu 62 de bucăți; peștelui – de la 12 kg la 7,4 sau cu 4,6 kg; zahărului – de la 48 kg la 18 kg sau cu 30 kg; legumelor și bostănoaselor – de la 112 kg la 85 kg sau cu 27 kg; fructelor și pomuşoarelor – de la 79 kg la 41 kg sau cu 38 kg.*

Un fenomen extrem de negativ îl constituie reducerea consumului de pâine și produsele de panificație – cu 62 de kg. Atunci, când are loc micșorarea consumului de carne, ouă, lapte ș. a., această reducere se compensează prin creșterea consumului de pâine și cartofi. În cazul nostru, a scăzut și consumul acestor produse de importanță vitală, ceea ce demonstrează în plus aprofundarea sărăciei în Republica Moldova.

O altă situație se atestă în țările vecine și cele situate în vecinătatea apropiată. Conform statisticii internaționale, consumul mediu anual de carne pe cap de locuitor constituie: în Republica Belarus – 67 kg, în Ucraina – 52 kg, în Finlanda – 72 kg, în Polonia – 67 kg, în Republica Cehă – 85 kg ș. a. O situație similară putem observa și în privința consumului mediu de lapte pe cap de locuitor: în Republica Belarus – 254 kg, în Ucraina – 235 kg, în Federația Rusă – 240 kg, în Polonia – 274 kg, în Republica Cehă – 337 kg ș. a. Este substanțială și diferența la capitolul consumului de ouă și de fructe și legume.

Criza socială se manifestă și prin astfel de fenomene negative, cum sunt: reducerea conținutului real al veniturilor disponibile ale populației; nivelul insuficient de asistență și protecție socială; starea de sănătate deplorabilă a numeroaselor categorii de populație ca urmare a deservirii medicale nesatisfăcătoare ș. a.

Criza demografică se caracterizează, în primul rând, prin reducerea numărului populației. În Republica Moldova numărul populației s-a micșorat, în ultimii 20 de ani, cu circa 900 de mii, inclusiv al bărbaților – cu 430 de mii și al femeilor – cu 470 de mii. Coeficientul îmbătrânirii populației (numărul persoanelor în vârstă de 60 de ani și peste la 100 de locuitori) a crescut, în același interval de timp, de la 12,8, la 14,4. Populația aptă de muncă s-a redus cu 366 de mii, iar cea ocupată – cu 372 de mii.

O altă trăsătură a crizei demografice o constituie scăderea sporului natural al populației. Dacă în anul 1990 la 1 000 de locuitori ai Republicii Moldova au fost înregistrați 17,7 nașcuți vii și 9,7 decedați, sporul natural fiind de +8,0 persoane, apoi, în 2011, acest spor a fost unul negativ: de -1,8 persoane. Aici putem adăuga că în 80 de sate ale țării noastre nu s-a născut niciun copil. Crește numărul divorțurilor în comparație cu cel al căsătoriilor; numai în anul 2011, din cele 26 260 de căsătorii, 11 520 s-au destrămat. În mediul urban numărul divorțurilor constituie 77 la sută din numărul căsătoriilor.

Când se examinează criza demografică, trebuie luat în calcul și raportul dintre populația activă și cea inactivă. În prezent, în Republica Moldova populația economic activă constituie 44,6%, iar cea inactivă, respectiv, 55,4%. La o persoană economic activă revin 1,7 persoane inactivă. O astfel de situație are un impact negativ asupra sporirii numărului populației apte de muncă, cât și celei ocupate în diverse activități economice.

Criza spirituală se exprimă prin accentuarea degradării morale a persoanelor de diferite vârste; sporirea consumului de droguri, de băuturi spirtoase și de țigări; formarea și acționarea grupărilor criminale; săvârșirea omorurilor la comandă și nu numai; răspândirea corupției; jafurilor; furturilor; violurilor și a altor fenomene negative.

Ținând cont de caracterul ciclic al activității economice ca fiind un proces obiectiv și ofensiv, sperăm totuși că faza crizei va fi înlocuită cu faza de înviorare, urmată, apoi, de faza de avânt a ciclului economic, în care se va manifesta creșterea și dezvoltarea economică.

După cum s-a menționat mai sus, crește-

rea economică se soldează cu sporirea cantitativă a rezultatelor activității economice, fără schimbări calitative esențiale. Astfel de schimbări au loc în procesul *dezvoltării economice*.

Dezvoltarea economică exprimă ansamblul transformărilor cantitative în procese calitative ce au loc atât în activitatea economică, cât și în cercetarea științifică și tehnologiile de producție; în mecanismele de funcționare a economiei; în modul de gândire și în comportamentul oamenilor. Creșterea economică poate avea loc fără dezvoltarea economică, aceasta constituind temelia dezvoltării economice. În totalitatea lor, creșterea și dezvoltarea economică contribuie la desfășurarea

progresului economic și social.

Progresul economic reprezintă efectul în timp al creșterii și dezvoltării economice. Pe baza progresului tehnico-științific, precum și a eficienței activității economice are loc trecerea activităților economice de ansamblu de la trepte inferioare spre altele, superioare. Esența progresului economic constă în sporirea productivității muncii, creșterea nivelului de trai, îmbunătățirea condițiilor de viață a populației.

În esență, acesta trebuie să fie scopul final al activității economice în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. *Dicționar de economie*. București: Editura Economică, 2005.
2. Cicur D., Popescu D., Gavrila I. *Economie*. București: Editura Economică, 1999.
3. Samuelson P., Nordhaus W. *Economie politică*. București: Editura Teora, 2000.
4. Blanovschi A. *Economie națională*. Chișinău, 2012.
5. *Anuarul Statistic al Republicii Moldova*. Chișinău, 2005; 2008; 2011.

Prezentat: 15 februarie 2013.

E-mail: bajenaru@rambler.ru